

Sequel k bestselleru

Chlapec v pružovaném pyžamu

„Jeden z nejlepších
spisovatelů své
generace“
The Observer

**Před
sebou
neutečeš**

JOHN BOYNE

**Před
sebou
neutečeš**

JOHN BOYNE

**Před
sebou
neutečeš**

slovart

Copyright © 2022 John Boyne
Translation © 2023 Anežka Mann
Czech edition © 2023 Nakladatelství Slovart, s. r. o.
Jacket design by Marianne Issa El Khoury/TW
Imagery © Getty Images and Alamy
All rights reserved

Před sebou neutčeš

Z anglického originálu *All the Broken Places*
přeložila Anežka Mann
Redigovala Eva Klimentová
Korektury Jana Kunová
Editorka Kateřina Eliášová
Vydalo Nakladatelství Slovart, s. r. o., v roce 2023
Sazba Alias Press, s. r. o., Bratislava
Tisk FINIDR, s. r. o., Český Těšín
Vydání první

ISBN 978-80-276-0585-9
10 9 8 7 6 5 4 3 2 1
www.slovalt.cz

Markusi Zusakovi

O B S A H

1. část	9
Ďáblova dcera Londýn 2022 / Paříž 1946	
Mezihra	119
Plot Londýn 1970	
2. část	127
Nádherné jizvy Londýn 2022 / Sydney 1952	
Mezihra	249
Chlapec Polsko 1943	
3. část	263
Konečné řešení Londýn 2022 / Londýn 1953	
Epilog	355
Poznámka autora	365

I . Č Á S T

Ďáblova dcera

LONDÝN 2022 / PAŘÍŽ 1946

1

Jestliže se každý člověk provinil tím, že nevykonal dobro, které vykonat mohl, jak pravil Voltaire, potom jsem strávila celý život přesvědčováním sebe samé, že všechno to zlo není moje vina. Nahlížet na sebe jako na oběť dějinné amnézie, zproštěnou spoluviny a zbavenou veškerých hříchů, byl pohodlný způsob trávení všech těch let prožitých v dobrovolném vyhnanství před minulostí.

Přesto můj poslední příběh začíná a končí něčím tak bezvýznamným, jako je řezáček na kartony. Ten můj se rozbil několik dní před tím, než se události daly do pohybu, a vzhledem k tomu, že jsem ho považovala za užitečný nástroj, který se vyplatí mít vždy po ruce v kuchyňském šuplíku, rozhodla jsem se navštívit nejbližší železářství, abych si obstarala nový. Při návratu jsem podobně jako všichni ostatní obyvatelé Winterville Court našla ve schránce dopis od realitního makléře, ve kterém mě zdvořile informoval, že byt přímo pod mým je ode dneška na prodej. Předchozí majitel pan Richardson tam žil něco málo přes třicet let, ale těsně před Vánoci zemřel a byt č. 1 zůstal prázdný. Jeho dcera pracovala jako logopedka a žila v New Yorku, a pokud mi bylo známo, neměla v úmyslu se do Londýna vrátit, a tudíž jsem se smířila s představou, že zanedlouho se budu muset v chodbě u vchodu zdravit s cizím člověkem, možná budu dokonce muset předstírat zájem o jeho život a na oplátku se ode mě bude očekávat, že mu prozradím něco o sobě.

Pan Richardson a já jsme udržovali zcela korektní sousedský vztah založený na tom, že jsme spolu od roku 2008 nepromluví ani slovo. Když se sem přestěhoval, vycházeli jsme dobře a on občas zavítal k nám nahoru na partičku šachu s mým

zesnulým manželem Edgarem, ale my dva jsme si zachovávali zdvořilý odstup. Vždycky mě oslovoval „paní Fernsbyová“, zatímco já mu říkala „pane Richardsoně“. Naposledy jsem do jeho bytu vkročila čtyři měsíce po Edgarově smrti, kdy jsem přijala jeho pozvání na večeři, a poté, co jsem tak učinila, jsem se náhle stala nedobrovolnou adresátkou milostných návrhů, které jsem poněkud rázně odmítla. Odmítnutí nesl těžce a stali se z nás bezmála cizí lidé, tak, jak je to jen u sousedů možné.

Moje bydliště ve čtvrti Mayfair je oficiálně vedeno jako byt, ale to je trochu, jako byste popsali hrad Windsor jako královninu chalupu. Každý byt v naší budově – celkem je jich tu pět, jeden v přízemí a potom po dvou v dalších dvou patrech – se rozkládá na sto čtyřiceti metrech čtverečních na jedné z nejlukrativnějších londýnských parcel a nachází se v něm tři ložnice, dvě koupelny, záchod a výhledy na Hyde Park, které významně přispívají k tomu, že každý byt stojí něco mezi dvěma a třemi miliony liber, jak jsem se dozvěděla ze spolehlivého zdroje. Pár let poté, co jsme se vzali, přišel Edgar k nemalým penězům díky dědictví po tetě, která se nikdy nevdala, a zatímco on by jednoznačně dal přednost nějaké klidnější čtvrti mimo srdce Londýna, já jsem provedla vlastní průzkum trhu s nemovitostmi a rozhodla jsem se nejen pro Mayfair, ale přímo pro tento dům, pokud by se nám k tomu měla někdy naskytnout příležitost. Finančně se to zdálo být zcela nemožné, ale potom jednoho dne jako *deus ex machina* teta Belinda zemřela a všechno se změnilo. Vždycky jsem chtěla Edgarovi vysvětlit, proč tak toužím žít právě tady, ale nějak na to nikdy nedošlo, a poslední dobou toho dost lituji.

Můj manžel zbožňoval děti, ale já jsem přistoupila jen na jedno a v roce 1961 jsem porodila našeho syna Cadena. V posledních letech, kdy ceny nemovitostí stoupají, mě Caden přemlouvá, abych byt prodala a přestěhovala se do menšího v o něco levnější londýnské čtvrti, ale já ho podezřívám, že to dělá jen proto, že má strach, že bych se mohla dožít stovky, a on by rád obdržel svou část dědictví, dokud je ještě dost mladý na to,

aby si ji mohl pořádně užít. Dosud byl třikrát ženatý a teď je počtvrté zasnoubený. Už dávno jsem vzdala pokusy sblížit se se ženami v jeho životě. Přišla jsem na to, že jakmile se s některou sblížím, Caden s ní skoncuje a najde si nový model, a já si musím znovu zvykat na všechny její zvláštnosti, jako je to nutné u nové pračky nebo televize. Když byl ještě malý, choval se s podobnou bezohledností ke svým kamarádům. Pravidelně spolu hovoříme po telefonu a jednou za čtrnáct dní ke mně zajde na večeri, ale máme poněkud komplikovaný vztah, na němž se mimo jiné podepsalo to, že jsem mu v jeho devíti letech na rok zmizela ze života. Pravdou je, že jsem v přítomnosti dětí nesvá a v případě malých chlapců je to vůbec nejhorší.

Ohledně nových sousedů jsem se netrápila ani tolik proto, že by mohli být příliš hluční – tyhle byty mají náramně silné stěny, ačkoli skrze některá slabší místa tu a tam něco pronikne a za ta léta jsem uvykla prapodivným zvukům linoucím se z bytu pana Richardsona –, trápilo mě spíš, že něco naruší můj dokonale uspořádaný svět. Doufala jsem, že se sem nastěhuje někdo, koho nebude zajímat stará paní z bytu nad ním. Třeba se do přízemí nastěhuje nějaká nemohoucí důchodkyně, která zřídka opouští dům a každé ráno za ní bude chodit najatá ošetrovatelka. Nebo mladá kariéristka, která každý pátek odpoledne zmizí na chalupu, bude se vracet v neděli pozdě večer a zbývající čas bude trávit převážně v kanceláři a posilovně. Domem se šířily klepy o tom, že se na byt přišel podívat známý popový muzikant, jehož kariéra vyvrcholila někdy v osmdesátých letech a který by se tu rád na stará kolena usadil, ale naštěstí z toho nakonec nic nebylo.

Moje záclony se nepatrně zavlhnily pokaždé, když před domem zastavilo auto realitního makléře, který doprovázel klienta na prohlídku bytu, a dělala jsem si pečlivé poznámky o každém potenciálním sousedovi. Byli tu velmi slibně vyhlížející manželé, kteří sotva překročili sedmdesátku, tiší a jemní, drželi se za ruce a ptali se, jestli je povoleno mít v domě domácí mazlíčky – poslouchala jsem je z odpočívadla na schodišti –,

a zdáli se být zklamaní, když zjistili, že ne. Homosexuální pár okolo třicítky musel být pohádkově bohatý, soudě podle toho, jak měli oba potrhané oblečení a celkově působili nonšalantně. Prohlásili, že ten „prostor“ je pro ně trochu moc těsný a nedokážou se ztotožnit s jeho „příběhem“. Mladá žena s nevýraznými rysy nedala najevo, jaké má záměry, jenom prohlásila, že kdosi jménem Steven by byl nadšený z těch vysokých stropů. Přirozeně jsem doufala, že se sem nastěhují ti dva gayové – bývají to dobří sousedé a je tu jen mizivá šance, že založí rodinu –, ale ukázalo se, že nakonec měli o byt ze všech nejmenší zájem.

A potom, o několik týdnů později, sem makléř přestal vodit klienty, inzerát zmizel z internetu a já jsem se dovítípila, že to znamená, že byt někdo koupil. Ať se mi to líbilo nebo ne, jednoho dne se probudím a před domem bude stát stěhovací vůz a nějaký člověk nebo nějakí lidé otočí klíčem v zámku dveří bytu a zabydlí se přímo pode mnou.

Ach, jak jsem se toho dne děsila!

2

Matka a já jsme z Německa utekly na začátku roku 1946, několik měsíců poté, co skončila válka. Vlákem jsme odjely z toho, co zbylo z Berlína, do toho, co zbylo z Paříže. Bylo mi patnáct let, o životě jsem nevěděla skoro nic a pořád jsem nedokázala pochopit, že Osa byla poražena. Otec hovořil o genetické nadřazenosti naší rasy a o Vüdcových nepřekonatelých schopnostech vojenského stratéga tak sebejistě, že mi vítězství vždycky připadalo nevyhnutelné. A přesto nějakým nepochopitelným způsobem došlo k tomu, že jsme byli poraženi.

Téměř dvanáct set kilometrů dlouhá cesta přes Evropu nepřinášela příliš optimistické vyhlídky do budoucna. Města, kterými jsme projížděly, poznamenala ničivá síla posledních několika let a tváře lidí na nástupištích a ve vagónech nebyly nadšené koncem války, ale zjizvené jejími následky. Všude bylo cítit jen naprosté vyčerpání, sílící vědomí, že Evropa už se nikdy nebude moct vrátit tam, kde byla v roce 1938, a že bude nutné ji znovu vystavět od základů, stejně jako ducha jejích obyvatel.

Z města, kde jsem se narodila, nezbývalo nic než hromady sutí a jeho trosky byly rozděleny mezi naše čtyři dobyvatele. S matkou jsme se ukřývaly ve sklepích hrstky posledních věrných, jejichž domy ještě stály, dokud se nepodařilo zajistit pro nás doklady pro bezpečný odjezd z Německa. Na našich nových pasech stálo příjmení Guéymard, jehož výslovnost jsem pečlivě nacvičovala, aby zněla co nejautentičtěji, ale zatímco matka se nyní jmenovala Nathalie – po mojí babičce –, já jsem zůstala Gretel.

Každý den vycházely na světlo další podrobnosti o tom, k čemu docházelo v táborech, a otcovo jméno se stávalo synonymem těch nejhorších možných zločinů. Ačkoliv nikdo

nenaznačoval, že bychom byly podobně vinné jako on, matka byla přesvědčena, že kdybychom se došly nahlásit příslušným úřadům, znamenalo by to pro nás naprostou katastrofu. Souhlasila jsem, protože jsem stejně jako ona měla strach, ačkoli mě šokovalo pouhé pomyšlení na to, že by si někdo mohl myslet, že jsem se na těch zvěrstvech jakkoli podílela. Pravdou je, že jsem od svých deseti let byla členkou Jungmädelbundu, ale to byly koneckonců všechny dívky z celého Německa. Bylo to přece povinné, podobně jako bylo pro chlapce povinné být od deseti let členy Deutsches Jungvolku. A já jsem se o studium naší ideologie zajímala o poznání méně než o pravidelné sportovní aktivity se svými kamarádkami. A když jsme se přestěhovali na tamto místo, vydala jsem se za plot jen jednou jedinkrát, toho dne, kdy mě otec vzal s sebou do tábora, abych se podívala, jak pracuje. Pokoušela jsem se samu sebe přesvědčit, že jsem se k té tragédii připletla náhodou a mám čisté svědomí, ale zároveň ve mně začínaly hlodat pochybnosti ohledně role, kterou jsem se hrála v událostech, jichž jsem se stala svědkem.

Když náš vlak vjel do Francie, začala jsem se strachovat, že nás prozradí přízvuk. Je přece jasné, uvažovala jsem, že obyvatelé nedávno osvobozené Paříže zahanbení vlastní rychlou kapitulací v roce 1940 se budou chovat agresivně vůči komukoli, kdo mluví tak jako my. Moje obavy se ukázaly být zcela namístě v okamžiku, kdy nás odmítli ubytovat v pěti různých penzionech, přestože jsme dokázaly, že máme dost peněz na dlouhodobý pobyt. Příbytek jsme našly teprve tehdy, když se nad námi slitovala jedna žena z Place Vendôme a sdělila nám adresu nedalekého domu, kde, jak nás ujistila, paní domácí nebude klást žádné otázky. Nebýt jí, asi by se z nás staly nejbohatší bezdomovkyně v celé Paříži.

Pokoj, který jsme si pronajaly, se nacházel ve východní části Île de la Cité a v prvních dnech jsem se raději zdržovala v jeho nejbližším okolí a netroufala si ujít víc než krátkou vzdálenost od Pont de Sully k Pont Neuf a zpět, bloumala jsem v nekončících smyčkách a bála se vkročit na most a přes něj na ne-

prozkoumané území. Občas jsem přitom pomyslela na svého bratra, který toužil stát se průzkumníkem, a na to, jak moc by ho bavilo poznávat tyhle cizí ulice, ale v takových chvílích jsem se pokaždé donutila rychle ho pustit z hlavy.

Matka a já jsme žily na Île přibližně dva měsíce, než jsem sebrala dost odvahy vypravit se do Lucemburské zahrady, kde jsem díky bujně zeleni měla pocit, jako bych zabloudila do ráje. Napadlo mě, jak neuvěřitelně se to tu liší od tamtoho místa, kde mě na první pohled zasáhla strohá, neutěšená krajina. Tady člověk plnými doušky hltal vůni života, tam se dusil puchem smrti. Jako omámená jsem bloumala od paláce k Medicejské fontáně a odtamtud k jezírku. Okamžitě jsem se k němu obrátila zády, protože jsem zahlédla skupinku malých chlapců, kteří si ve vodě hráli s dřevěnými loďkami. Lehký vánek poháněl jejich plavidla ke kamarádům na opačném břehu. Jejich smích a nadšený hovor zněly jako smuteční hudba, která rušila tiché zoufalství, na něž jsem si za poslední týdny uvykla, a já nechápala, jak je možné, že tolik krásy a tolik ošklivosti našlo domov na jediném kontinentu.

Jednou odpoledne jsem se schovávala před sluncem na lavičce nedaleko hřiště na petanque a najednou jsem si uvědomila, že mě zachvátil žal i pocit viny a po tvářích mi tečou slzy. Přistoupil ke mně pohledný chlapec, možná o dva roky starší než já, a se starostlivým výrazem se mě zeptal, co se stalo. Vzhlédla jsem a pocítila záchvěv touhy, přála jsem si, aby mě vzal do náručí nebo mi dovolil, abych mu položila hlavu na rameno, ale sotva jsem promluvila, zapadla jsem do starých vzorců a mou francouzštinu přehlušil německý přízvuk. Ustoupil o krok a zíral na mě s neskrývanou nenávisí, dokud v sobě nenastrádal všechn hněv, který cítil vůči mně podobným. Potom mi divoce plivl do tváře a rázně odkráčel pryč. Jeho činy ve mně kupodivu nezadusily touhu po jeho dotycích, právě naopak. Rychle jsem si osušila tvář a rozběhla se za ním, popadla ho za paži a nabídla mu, ať mě zatahne mezi nedaleké stromy, řekla mu, že si se mnou bezpečně ukrytý před očima kolemjdoucích může dělat, co se mu zlíbí.

„Můžeš mi ublížit, jestli chceš,“ zašeptala jsem a zavřela oči. Představovala jsem si, že mě vší silou udeří, zaboří mi pěst do žaludku, zlomí mi nos.

„Proč bych ti měl ublížit?“ zeptal se a tón jeho hlasu prozradil nevinnost, která se skrývala za jeho krásou.

„Abych věděla, že jsem pořád ještě naživu.“

Vypadal zároveň vzrušeně i znechuceně a rozhlédl se kolem, aby se ujistil, že nás nikdo nesleduje, a potom jeho pohled zalétl k lesíku, na který jsem předtím ukázala. Olízl si rty a zahleděl se na křivku mých ňader. Vzála jsem ho za ruku, ale můj dotek ho urazil a on se odotáhl, řekl, že jsem děvka, *une putain*, dal se do běhu a brzy se ztratil v ulici Guynemer.

Když bylo zrovna pěkné počasí, bloumala jsem ulicemi už od časného rána a vracela se do našeho pokoje, až když jsem si mohla být jistá, že matka bude příliš opilá na to, aby se ptala, kde jsem byla. Elegance, kterou ztělesňovala ve svém dřívějším životě, teď začínala pomalu uvadat, ale pořád to byla pohledná žena a mě napadlo, jestli se třeba nepokusí najít si nového manžela, někoho, kdo by se o nás postaral, ale nezdálo se, že by stála o mužskou společnost nebo o lásku. Nejradyji byla, když měla od všech pokoj a mohla se toulat z jednoho baru do druhého. Bývala mlčenlivá, když pila. Sedávala v temných koutech a objímala lahev vína, škrábala do neviditelných značek na dřevěných deskách stolů a dávala si pozor, aby neztropila nějakou scénu, za kterou by ji vyhostili na ulici. Jednou, když slunce pomalu zacházelo za Buloňský lesík, se naše cesty protnulý a ona ke mně nejistě přistoupila, popadla mě za paži a zeptala se mě, kolik je hodin. Nezdálo se, že by si uvědomovala, že mluví s vlastní dcerou. Když jsem jí odpověděla, usmála se, jako by se jí ulevilo – stmívalo se, ale bary zůstanou otevřené ještě celé hodiny –, a pokračovala za jasnými, svůdnými světly, která mihotavě vycházela po celém ěle. Napadlo mě, že kdybych jednoho dne prostě zmizela, možná by zapomněla, že jsem vůbec kdy existovala.

Spaly jsme spolu v jedné posteli a já jsem těžce nesla, že se probouzím vedle ní a vdechují puch spánku napuštěného alko-

holem, který otravuje její dech. Sotva otevřela oči, na okamžik se zmateně posadila na posteli, ale potom se jí vrátily vzpomínky a skryla tvář v dlaních a pokoušela se upadnout zpátky v zapomnění. Když se konečně smířila s nemravností denního světla a vyhrabala se zpod pokrývek, obvykle se z povinnosti opláchla v umyvadle, navlékla se do šatů a vyrazila ven, aby spokojeně zopakovala každíčkový okamžik předešlého dne a toho předtím, a toho předtím.

Naše peníze a cennosti schovávala v plátěné tašce vzadu ve skříni a já jsem sledovala, jak se naše malé jmění pomalu tenčí. V zásadě jsme nebyly nezaopatřené – o to se postarali naši věrní –, ale matka odmítala investovat do lepšího ubytování, a kdykoli jsem navrhla, že bychom si mohly pronajmout menší byt v nějaké lacinější čtvrti, akorát vrtěla hlavou. Zdálo se, že má pro zbytek svého života poměrně prostý plán: propít se nočními můrami, a dokud měla kde spát a co pít, všechno ostatní jí bylo jedno. Jak neskonale se lišila od té oslnivé dámy z vyšší společnosti, krasavice, která se podobala filmové hvězdě, honosila se nejmodernějšími účesy a oblékala se do těch nejlepších šatů.

Tyhle dvě ženy spolu neměly zhoła nic společného a jedna druhou by zaručeně nenáviděla.

3

Každé úterý ráno přecházím chodbu, abych navštívila svou sousedku Heidi Hargraveovou, která žije v bytě č. 3. Heidi bude koncem roku šedesát devět let, její narozeniny spadají na svátek Neposkvrněného početí, což je dosti ironické datum, jelikož své biologické rodiče nikdy nepoznala a byla adoptována bezprostředně poté, co přišla na svět. Heidi je jediná obyvatelka Winterville Court, která tu strávila celý svůj život. Do čtvrti Mayfair ji přivezli rovnou z porodnice a jako dítě si hrála v Hyde Parku. Otěhotněla, když byla ještě náctiletá, nikdy se nevdala a po smrti svých adoptivních rodičů zdědila jejich byt.

Ačkoli je o nějakých třidvacet let mladší než já, je mnohem méně hbitá na těle i na duchu. Třicet let běhala londýnský maraton, ale musela toho nechat kvůli závažné plantární fascitidě v levé patě. Musí na noc nosit ortézu a pravidelně docházet na steroidové injekce do chodidla. Ukázalo se, že pro tak aktivní ženu to byla příliš krutá rána, a mě občas napadá, jestli to náhodou nepřispělo k postupnému úpadku jejího duševního stavu, protože to kdysi bývala velmi vitální dáma a vážená oftalmoložka, ale nyní mívá tendence se v rozhovoru ztrácet. Její potíže naštěstí nejsou tak vážné jako Alzheimerova choroba nebo stařecká demence, spíš je tu a tam trochu zmatená, zapomíná, o čem je řeč, plete si jména a přeskakuje od tématu k tématu s takovou rychlostí, že není snadné s ní držet krok.

Tohoto konkrétního rána jsem ji zastihla, jak pečlivě studuje nějaká stará fotoalba, a zadoufala jsem, že mě nepřiměje prohlížet si je spolu s ní. Sama žádné takové sbírky nevlastním a nikdy mi nebylo úplně jasné, proč by si někdo přál zaneřádit

vlastní byt rodinnými portréty. Mám vystavené jen dva, mou a Edgarovu svatební fotografii ve stříbrném rámečku a snímek Cadena v den jeho vysokoškolské promoce. Měla bych dodat, že je nemám vystaveny z nějakých sentimentálních důvodů, ale prostě proto, že se to ode mě očekává.

Ovšem na policiče v mé skříni je docela vzadu zastrčená starožitná šperkovnice Seugnot, kterou jsem si v roce 1946 koupila na trhu v Montparnasse, vyřezaná z ovocného dřeva, s mosazným kováním, ozdobným štítkem klíčové dírky a klíčkem, který pořád ještě funguje. Uvnitř mám uloženu jedinou fotografii, a ačkoli jsem si už něco přes pětasedmdesát let netroufla se na ni podívat, věřím, že si ji dokážu docela přesně vybavit. Je mi dvanáct, moje oči jsou upřeny na fotografa, a dělám, co můžu, abych působila koketně, protože za objektivem se skrývá Kurt, s prstem na spoušti, očima soustředěnými jen a jen na mě, zatímco já se marně pokouším skrýt svoje city. Stojí zpříma ve své uniformě a mě uchvacuje jeho štíhlé svalnaté tělo, plavé vlasy a pomněnkově modré oči. Cítím jeho opatrný zájem a zoufale toužím ho v něm posílit.

„Vidíte tady toho muže, Gretel?“ zeptala se mě Heidi a ukázala na fotografii inteligentně vyhlížejícího muže. Snímek ho zachycuje na pláži s rukama v bok a dýmkou v ústech. „Jmenoval se Billy Sprat. Byl to tanečník a ruský špion.“

„Opravdu?“ zeptala jsem se zdvořile, nalila nám oběma čaj a uvažovala, jestli to náhodou není jen další z jejích smyšlenek – dost možná se večer předtím dívala na starý film s Jamesem Bondem a teď měla hlavu plnou tajných agentů a špionů –, ačkoli soudě podle doby, ze které fotografie zjevně pocházela, to klidně mohla být pravda. Zdá se, že Anglie tehdy byla ruskými špiony vyloženě prolezlá.

„Billy byl přítel mého otce a přistihl ho, jak prodává státní tajemství KGB,“ dodala bez dechu. „Tajné služby se ho chystaly zatknout, ale on zjistil, že se jeho tajemství provalilo, a uprchl do Moskvy. Strašlivě vzrušující, nemyslíte?“

„Ach ano,“ přitakala jsem. „Velmi.“

„Měli trvat na tom, aby se vrátil a stanul před soudem. Nic nedokáže vyvolat větší pohoršení než viník, který unikl spravedlnosti.“

Nic jsem neřekla, jen jsem zabloudila pohledem ke stojacím hodinám na krbové římse a k porcelánovým figurkám, které Heidi počítala mezi své cennosti.

„Vy jste někdy s Rusy sympatizovala?“ zeptala se a upila ze svého šálku. „V šedesátých letech jsem si myslela, že na té jejich filozofii sdílení všeho se všemi možná něco bude. Ale jakmile naším směrem namířili jaderné hlavice, přestalo mě to zajímat. Nikdo přece nestojí o další válku, nemám pravdu?“

„Já se o politiku nezajímám,“ řekla jsem jí, namazala dva teplé sladké bochánky máslem a jeden jí podala. „Viděla jsem, co to s lidmi dělá.“

„Ale samozřejmě jste to tenkrát zažila na vlastní kůži, ne?“ zeptala se.

„Šedesátá léta?“ řekla jsem. „Ano. Ale to vy taky, Heidi.“

„Ne, já myslela to předtím. Válku. Tu... jak se jí říká?“

„Druhou světovou válku.“

„Ano, tak.“

„Ano,“ odpověděla jsem. Tento rozhovor jsme spolu vedly už mnohokrát, ale málokdy jsem zabrousila do větších podrobností ze svého života, a když, byla to většinou naprostá fikce. „Ale tenkrát jsem byla malá.“

Heidi odložila fotoalbum a pohlédla na mě se zlomyslnou jiskřičkou v oku.

„Nějaké zprávy z přízemí?“ zeptala se a já jsem zavrtěla hlavou. Tohle byl jeden z okamžiků, kdy jsem jí byla vděčná za to, jak přeskakuje od jednoho tématu k druhému.

„Zatím nic.“ Přiložila jsem k ústům ubrousek, abych se třela několik drobků. „Na jižní frontě klid.“

„Nebudou přičmoudlí, vidíte?“ zeptala se a já jsem se zamračila. Jedním ze znepokojivých důsledků Heidiny čím dál tím zmatečnější myslí byla její tendence užívat výrazy, které jsou v současnosti zcela právem považovány za nevhodné a které by v době, kdy

jí mozek ještě sloužil tak, jak měl, nikdy nepoužila. Předpokládám, že se o slovo hlásí jazyk z časů jejího mládí a uzurpuje si části jejího vědomí, které se pomalu rozpouštějí. Je to zvláštní – dokáže mi vypravovat sáhodlouhé příběhy ze svého dětství, ale zeptejte se jí, co se stalo minulou středu mezi šestou a devátou, a ona jako by se octla v neproniknutelné mlze.

„Může to být kdokoliv, řekla bych,“ odpověděla jsem. „Nedozvíme se to, dokud se tady neukáže.“

„Tam dole celé roky bydlel jeden náramně fajn chlap,“ prohlásila a její tvář se rozzářila. „Historik. Přednášel na Londýnské univerzitě.“

„Ne, Heidi, to byl Edgar, můj manžel,“ opravila jsem ji. „Bydlel se mnou naproti přes chodbu.“

„Ach, ano,“ řekla a mrkla na mě, jako bychom byly spiklenci. „Teď jste na to kápła. Edgar byl skutečný gentleman. Vždycky mu to náramně seklo. Myslím, že jsem ho nikdy neviděla bez košile a kravaty.“

Usmála jsem se. Edgar si opravdu na svém zjevu zakládal, a dokonce ani na dovolené si neliboval v „ležérním“ stylu, jak se říká. Měl knírek jako kartáček na zuby a někteří lidé o něm říkali, že vypadá jako herec Ronald Colman. Nebylo to zcela nepodložené přirovnání.

„Jednou jsem se ho pokusila políbit, abyste věděla,“ pokračovala a pohledem zabloudila k oknu. Podle toho, jak to řekla, jsem poznala, že zapomněla, s kým mluví. „Byl o moc starší než já, to dá rozum, ale mně na tom nesešlo. Jenomže on neměl zájem. Jenom mě od sebe odstrčil. Řekl mi, že je zcela odaný své ženě.“

„Opravdu?“ řekla jsem tiše a pokusila jsem si celou tu situaci představit. Nepřekvapilo mě, že se Edgar neobtěžoval přede mnou tenhle maličký skandál zmínit.

„Odmítl mě velmi jemně a já mu za to byla vděčná. Z mé strany to bylo naprosto nestydaté chování.“

„Byl tu za vámi tenhle týden Oberon?“ zeptala jsem se. Teď byla řada na mně, abych změnila téma. Oberon je Heidin vnuk,